

R E C E N Z J E

Zenon Kardynał Grocholewski, *Universitatea Azi – Universität heute*, Prafață de Andrei Marga Editura Fundației pentru Studi Europée, Cluj-Napoca, 2010, ss. 181.

Nowa książka ks. kard. Zenona Grocholewskiego, pod tytułem *Universitatea Azi – Universität heute*, jest kolejnym doniosłym wydarzeniem na polu nauki. Po z góry dziesięciu latach przewodzenia, w charakterze prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej, Autor dzieła ofiaruje, zwłaszcza zainteresowanym przedmiotem poruszanej problematyki, swego rodzaju syntezę wyników badań w przedmiocie, który znakomicie streszcza sam tytuł książki. Autor odnosi się w nim zasadniczo do misji i roli uniwersytetu w procesie rozwoju nauki, w określonym przez siebie temacie, pod kątem problemów i wyzwań współczesności, szczególnie zaś do jego funkcji formacyjnej i integracyjnej; zarówno w odniesieniu do poszczególnych osób, jak i w perspektywie ich wpływu na rozwój społeczeństw i narodów.

We wprowadzeniu do książki, charakteryzując sylwetkę kard. Zenona Grocholewskiego, rektor uniwersytetu Babeș-Bolyai de Cluj-Napoca, Andrei Marga, przedstawia Go jako wybitnego teologa i kanonistę, który łącząc wiedzę i doświadczenie obu dziedzin, piastując kolejno wysokie urzędy w Stolicy Apostolskiej: prefekta Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, a następnie Kongregacji Edukacji Katolickiej, stał się bardzo kompetentnym autorytetem w przedmiocie swych badań. Ich zwieńczeniem są liczne publikacje, a wśród nich świeżo zaprezentowana, najpierw na forach kongresów i sympozjów narodowych pozycja, pod znanym tytułem *Universitea Azi – Universität heute*.

Ukazując problemy i zagadnienia nurtujące współczesny świat¹, Autor, zgodnie z logiką planu prowadzonych badań i refleksji, pierwsze zagadnienie (w formie Wstępu) zatytuło-

¹ Do istotnych z punktu widzenia współczesnej naukowej analizy i wynikających z niej wskazań, Autor zalicza takie zagadnienia, jak: Stanowisko uniwersytetu wobec globalizacji („L'université à la globa-

wał: „La Théologie Au sein de l'Université” (s. 17–18). Wskazuje w nim i uzasadnia postulat obecności wydziałów teologicznych w uniwersytecie; wynikających z tego korzyści dla niego samego, dla Kościoła, jak i w perspektywie służby dobru ogólnemu: rozwojowi nauki i życiu społecznemu (s. 19–31).

Rozwijając zagadnienie obecności wydziałów teologicznych w uniwersytecie, Autor szczególnie uzasadnia ich znaczenie i rolę, jaką pełnią w ramach uniwersytetu (s. 23–31). I tak na przykład stwierdza, iż nauki techniczne nie mogą, jak bywało w przeszłości, zapominać, że prawdziwy postęp cywilizacyjny i szczęście ludzi zależą nie tylko od samych osiągnięć techniczno-naukowych; niezbędne wszak dla osiągnięcia zamierzonych i realizowanych celów jest uwzględnienie moralnego wymiaru życia ludzkiego, wymagającego odpowiedniej formacji, zgodnie z określonych normami etycznymi (s. 24–25). Zasadność i słuszność swej tezy Autor potwierdza autorytetem nauczania Jana Pawła II, wskazującego na prymat osoby ludzkiej (s. 26–27). Dlatego należy poszukiwać takich środków i rozwiązań – postuluje Autor – których zastosowanie stworzyłoby wspólną płaszczyznę dla integralnego rozwoju człowieka. Tylko bowiem dzięki właściwej syntezie intelektualnych i duchowych dyspozycji w procesie formacji człowieka – wnioskuje dalej – jest możliwe kształtowanie nowej i pełniejszej wizji rozwoju nauki i kultury. Jawi się w związku z tym, jako niezbędna, obecność wydziałów teologii w wyższych uczelniach, których misją i zadaniem jest pogłębianie prawdy we wszystkich wymiarach życia, łącznie z ukazywaniem ich w istotnej relacji do najwyższej Prawdy, którą jest Bóg (s. 29). Nasze czasy – tu kard. Grocholewski przywołuje odpowiedni zapis konstytucji apostolskiej *Ex corde Ecclesiae* – w sposób nagłący wymagają takiej formy bezinteresownej służby, która polegałaby na proklamowaniu sensu prawdy, jako fundamentalnej wartości, bez której wolność, sprawiedliwość i godność osoby ludzkiej nie mają szans na przetrwanie (s. 29). Tu następuje, o kapitalnym znaczeniu, konkluzja: obecność wydziałów teologicznych w uniwersytecie stanowi płaszczyznę dialogu między wiarą a rozumem, co prowadzi do następującego wniosku: stanowią one część integralną wyrażonego postulatu integracji wiedzy (s. 29). By zaś mogły (wydziały teologiczne) wypełnić na odpowiednim poziomie swoją misję – podkreśla kard. Grocholewski – winny ustawicznie prowadzić pogłębione studia i poszukiwania, celem lepszego rozumienia prawdy w świetle Objawienia, uwzględniając aktualny stan wiedzy oraz wyzwań, jakie niosą nowe odkrycia naukowe (s. 30).

Odnosząc się z kolei do problemu globalizacji, będącej szczególną formą organizowania współdziałania i współpracy różnych podmiotów w skali międzynarodowej, Autor wyraża postulat, by zagadnienia te stały się szczególnym przedmiotem badań naukowych. Informując

lization”, s. 49–60); Prawda w procesie kształcenia („Wahrheit und Bildung”, s. 75–86); Rozum i wiara: wzajemne oddziaływanie („Raisonnement et foi: Une aide mutuelle”, s. 119–123), stawiając w końcowej partii książki znamienne pytanie: jakiego uniwersytetu potrzebuje dzisiaj Europa? („Welche Universität braucht Europa heute?”, s. 133–158).

o trosce i zainteresowaniach Kościoła w tej materii, których wyrazem są organizowane przez niego sesje i kongresy naukowe (s. 49–50), sam Autor poddaje analizie fenomen globalizacji. Stwierdzając, iż jest ona zjawiskiem doniosłym, ale też bardzo złożonym, dotyczącym praktycznie wszystkich sfer życia (s. 51–52), zauważa, że winna być przedmiotem specjalnej troski i uwagi specjalistów i naukowców (s. 52–54). Również w tej sferze nie może zabraknąć, sugeruje Autor: fundamentalnego kryterium, którym jest osoba ludzka, tak w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym (s. 54). W związku z tym – konkluduje – kwestie te winny być przedmiotem głębszych badań i analiz wyższych uczelni; także wydziałów teologicznych (s. 54–60).

Kolejnym zagadnieniem, któremu kard. Grocholewski poświęcił specjalną uwagę, jest sprawa respektowania kształtowania postaw i poczucia wierności prawdzie, co sugeruje sama formuła rozdziału: „*Warheit und Bildung*”. Czerpiąc inspirację z doświadczenia autorytetów w rzecznej kwestii, m.in. Jana Pawła II, Benedykta XVI, Autor wnosi, iż wykształcenie domaga się prawdy, wobec której relatywizm usiłuje przeforsować postulat alternatywnych rozwiązań (s. 76–77). Postulat prawdy – podkreśla Kardynał – nie może być redukowany do teoretycznego dezyderatu; owszem, istnieje potrzeba świadectwa prawdy dla prawdy, która płynie z imperatywu prawa naturalnego; jest wyrazem posłuszeństwa wobec prawdy, służącej każdej osobie i społeczności ludzkiej, którą tworzą poszczególne osoby (s. 81). Rozwijając dalej temat relacji prawdy do wolności, Autor opiera swoją argumentację również na świadectwach wybitnych przedstawicieli myśli europejskiej, inspirowanej prawdą opartą na Objawieniu oraz koncepcjami i sugestiami niektórych klasyków starożytności (s. 82–85).

Interesującą część publikacji – w kontekście powyższych analiz – stanowi tekst rozmowy na temat edukacji katolickiej, pochodzący z wywiadu przeprowadzonego przez rektora Andrei Marga z kard. Grocholewskim w telewizji państwowej (s. 99–107).

Ostatnia partia książki, spinająca niejako ukazane w poprzednich rozdziałach problemy, nosi znamienity tytuł: „*Raison et foi: une aide mutuelle*” (Rozum i wiara: wzajemnie wsparcie). Odnosząc się do dziedziny wiary w jej przesłaniu i roli, jak i funkcji rozumu, które czerpią z tego samego Źródła, kard. Grocholewski dokonuje krytycznej syntezy idei i wynikających z nich koncepcji w rzecznej kwestii, uwzględniając dorobek nauk oraz doświadczeń minionych pokoleń (s. 120–123).

W ostatnim rozdziale książki, pod znamienitym tytułem: „*Welche Universität braucht Europa heute?*” (Jakiego uniwersytetu potrzebuje dziś Europa?), Autor udziela odpowiedzi: Uniwersytet, jak wymaga tego ten rodzaj uczelni, winien podejmować i rozwiązywać problemy współczesnych, podobnie jak to czynił w przeszłości (s. 142–154). By mógł jednak skutecznie i efektywnie osiągać właściwe jego misji i założeniom cele, winien łączyć w swej działalności elementy nauki wraz z kultywowaniem pełnej prawdy o człowieku; innymi słowy: winien łączyć rozwój naukowo-techniczny z rozwojem sfery duchowej i moralnej człowieka (s. 155–158).

Nowa książka ks. kard. Z. Grocholewskiego *Universitatea Azi – Universität heute* stanowi dla zainteresowanych tym tematem szansę głębszego zrozumienia znaczenia i roli uniwersytetu w rozwoju wiedzy i nauki, które winny służyć dobru każdej osoby i społeczności ludzkiej. Ten szczególny wkład Autora książki w rozwój nauki i wiedzy skłania do wyrażenia Mu szczególnej wdzięczności za opublikowanie jej dzisiaj.

Ks. Józef Krzywda CM